

En ven giver en hånd

Information,
17. november 1995
1:2

Peder Bundgaard har skrevet om 23 års ven- og makkerskab med Dan Turèll. Bagtanken med bogen 'Superdan', der udkommer i dag, er at gøre opmærksom på, hvor god en digter Turèll var

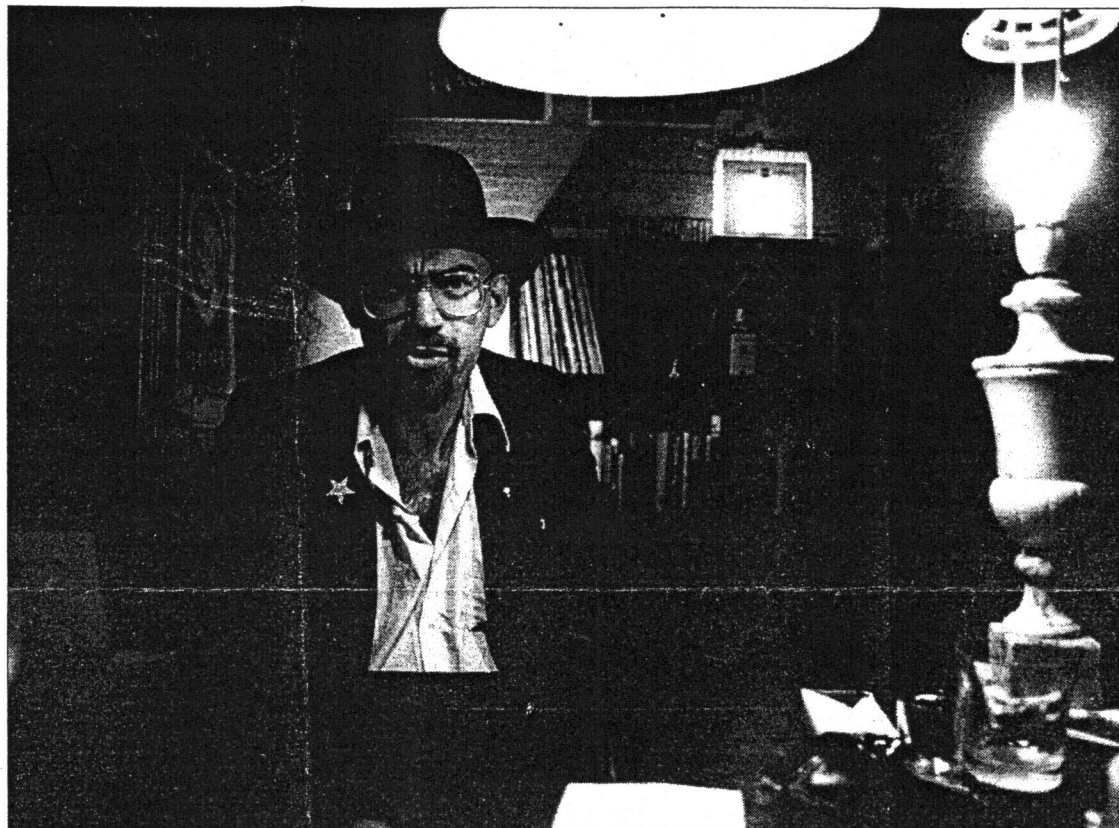
AF HENRIK VESTERBERG

Peder Bundgaard er bekymret. Han er nærmest nervøs. Han har skrevet en bog, der nu skal udgives. Det har han prøvet før:

»Men nu er det jo en etableret litterær figur, jeg har skrevet om. Så det er de fine, akademikerne, der skal vurdere den,« siger den 50-årige tegner, forfatter, rockhistoriker m.m. Bogen *Superdan* handler om 23 års venskab med Dan Turèll. Med den fornemmelser for iscenesættelse Peder Bundgaard har udviklet gennem sine år i rockbranchen, og ikke mindst set hos sin ven og samarbejdspartner, Dan Turèll, har han foreslået, at vi afvikler interviewet på »Frederik d.6.«, den døde digters stamværtshus på hjørnet af Alhambravej og Frederiksberg Allé i København. Men »Frederik« er denne fredag eftermiddag usædvanlig velbesøgt og derfor lidt for larmende, hvis den medbragte båndoptager skal være til nogen nytte. Bundgaard mener i stedet, vi skal gå hen på »90'eren« på den nærliggende Gl. Kongevej. »Der kom Dan også meget«, forsikrer han uopfordret.

»Med mine andre bøger, som den om Gasolin, har jeg ikke været det mindste bekymret,« fortæller Peder Bundgaard, mens vi slentrer ned ad Alhambravej, hvor han peger op mod nr. 1, Turèlls gamle lejlighed, hvor hans kone Chili og datteren Lotus stadig bor. Der er stilladser foran facaden. Huset er ved at blive sminket.

»Med Gas-bogen tænkte jeg kun på, om Kim Larsen ville blive sur, og slå hovedet ned i maven på mig. Men han blev da heldigvis glad. I den udstrækning Gasolin-bogen overhovedet blev anmeldt, var det af musikmedarbejder-

ne på de forskellige blade.«

»Men det er ikke til Litteraturhistorien, jeg har skrevet om Dan. Jeg har skrevet om min ven, som jeg kendte i så godt som hele den periode, han var professionel forfatter. En litterat ville beskæftige sig med værket og tilføje biografiske ting, når det blev nødvendigt. Jeg har gjort det omvendte. Jeg citerer ganske vist rask væk af Dans tekster. Men det er simpelthen, fordi han udtrykker sig meget bedre end mig. Hans digte handler jo om hans liv og hans hverdag.«

Hvorfor mig

Vi indleder seancen med at bestille to »Turèll-sæt«, Ferné Branca og øl. Peder Bundgaard lukker op for posen:

»Man kan selvfølgelig godt spørge: hvad er der nu med ham Peder? Skal han nu til at udlevere sin bedste ven? Endda så kort tid efter han er død? Og hvorfor skal det i det hele taget være ham, der skriver den bog? Det spurgte jeg da også mig selv om, da Borgens forlag spurgte om jeg ville skrive den. Det kunne jo have været så mange andre af Dans venner, der fik det job. Der er jo, mildt sagt, en del ret gode skribenter i blandt. Så jeg bad om at få lov til at sove på det. Da jeg vågnede, sagde jeg ja. Selv om jeg da også overvejede, hvad Dan ville have sagt til det. Jeg kendte jo hans indstilling til den slags: Han ville blive rasende. Men så tænkte jeg: Han ville sgu være blevet lige så rasende, hvis der ikke blev skrevet en bog.«

»- Et portræt af Dan Turèll«

er undertitlen på Peder Bundgaards bog, der bygger på de mere end 80 titler digteren efterlod sig, og på Bundgaards egen hukommelse. Bogen er baseret på samtaler, portrætter har ført med venner og kolleger, blandt andre Per Højholt, Peter Laugesen, Jacob Ludvigsen, Asger Schnack og Jan Kaspersen og den nærmeste familie Turèll: Chili, Lotus, søsteren Anne, broderen Sem og moderen Inge.

»Ved at snakke med folk om Dan, ved at læse bøgerne igen og på den måde opleve det hele én gang til, er jeg sluppet af med en stor sort sky af følelser, der hang over mit hoved: I stedet for en stor og u håndterlig sorg er Dan nu for mig blevet en Zippo-lighter, som jeg kan gå rundt med i lommen. Den er rar at holde om, og hvis jeg vil se lyset, kan jeg tænde den.«

»Der er mange mennesker, der har kendt Dan, som stadig er forfærdeligt knuste over, at han nu er død. Det er så synd, siger de, og jeg for-

står dem da godt. Men jeg får også lyst til at sige: Hvad fanden er det synd for dig, for? Du har fået lov til at kende en stor kunstner og et stort menneske. Det skal du da være glad for! Jeg har aldrig regnet med, han ville blive gammel. Han sagde altid, han kun skulle være her kort tid. Denne verdens Van Gogh'er og Jimi Hendrix'er, de kommer og laver et eller andet meget intenst. Og så går de igen. Plus: han er her jo stadigvæk! Folk kan jo bare finde ham nede i digtene. Dan Turèll er en god historie. Ret beset en succes-historie om en mand, der satte sig et mål og nåede det.«

Frem i verden

Dan Turèlls formulerede relativt hurtigt sit mål over for Bundgaard: Han ville frem i verden. At være en god digter, der skrev og fik pæne anmeldelser var ikke nok for ham. Peder Bundgaard husker, at Dan Turèll så tidligt som i 1973 op til forfatterfor-

lagets Arena's udgivelse af *Sekvens af Manjana, den endeløse sang flimrende gennem hudens pupiller* sagde til ham: »Hvis den ikke er der, denne gang, begynder jeg sgu at skrive kriminalromaner«.

Gennembruddet kom først et år, og ni udgivelser på forskellige piratforlag senere. Det skete med Gyldendals udgivelse af *Karma Cowboy*. En digtsamling i LP-format, farvestrålende, gennemillustreret – og dyr. Og det var der, Peder Bundgaard kom ind i billedet som illustratør og designer:

»Jeg arbejdede på pladeselskabet CBS dengang og lavede pladeomslag. Jeg sagde: Cool! Det laver vi bare.«

Og cool, blev det, ligesom Dan Turèll blev særdeles cool efter *Karma Cowboy*. Nu var han mediestjernen, excentrikeren, »Onkel Danny«, med Bundgaards ord blev han »superstar i den hjemlige medie-andamad«.

Dan Turèll var i de år den herhjemme, der fuldendte avantgardens projekt, som futuristerne havde gjort det i Italien i årene omkring 1. verdenskrig, som den amerikanske avantgarde med Andy Warhol i spidsen havde gjort det i 60'erne: at nedbryde grænserne mellem livet og kunsten. Turèll skrev om sig selv, stoffet var ham selv, eksponeringen af værket skete igennem radio, TV og presse, og Turèll blev med de sorte negle, den skaldede isse, øre-

MEIN FREUND – Peder Bundgaard, Dan Turèll og Gorm Valentin, fotograferet af Gorm Valentin selv

ringen og det sorte tøj sit eget værk. Et kunstværk der sendte *live* med albuen nonchalant placeret op ad zinkdisken på Café Sommersko. Medierne flippede på onkel Danny og medierne var Onkel Dannys flip. Vennerne var glade for succesen, der med *Vangede Billeder* blev decideret folkelig i 1975. Men vennerne blev også lidt betænkelige, forskrækkede måske?

»Jeg kan drage en sammenligning mellem Dan og hans ven, Peter Laugesen,« svarer Peder Bundgaard:

»De mødte hinanden på Poul Borums forfatterskole sidst i 60'erne. Og skrev faktisk digte sammen, så selv Den Store Borum ikke kunne se, hvad der var Dan, og hvad der var Peter. De var begge to avantgardedigtere, og *turn'et* på beatkulturen. Deres univers og sprog var det samme. Peter valgte den langsomme vej: At sidde og skrive sine digte i Jylland, sende dem ud og vente på reaktionerne. Dan valgte den hurtigere vej, han var utålmodig. Han blev mediestar, kom i fjernsynet og alle genkendte Onkel Danny på gaden, mens ingen antastede Peter Laugesen, når han gik forbi. Men Laugesen har kørt sit trip roligt og stædigt. Han fik jo for et par år siden Akademiets Store Pris. Mens man på parnasset ikke kunne drømme om at give Dan en pris, for han var jo bare sådan en rockperson: han var i fjernsynet og skrev kriminalromaner, der blev filmatiserede.«

Digteren Dan

»Hvis, der en skummel bagtanke med min bog,« siger Peder Bundgaard: »så er det den, at jeg vil gøre opmærksom på, hvor god en digter, Dan var. I hele medieshowet er det nærmest blevet glemt. Når der, efter 70'erne, kom en ny digtsamling, sagde anmelderne: Nå! er han nu begyndt at skrive digte igen! Men han skrev jo digte gennem hele forløbet. I starten var det nogle svært uforståelige, meget modernistiske ting som *Områder af skiftende tæthed og tomhed* eller *Bevægelser, formålsløst cirkulende*. Men fra sidst i 70'erne kom hans digtsamlinger til at ligge som pæne trilogier. Først *Storbytrilogien Drive-In Digte, 3-D Digte* og *Storby-Blues*, det var flånøren og mediestjernen D.T., der skrev dem. I 80'erne

kom *Alhambra Blues, Forklædt til Genkendelighed* og *Kom Forbi* – der er den unge flipperøv væk. Det er virkelig en mand, der er midt i livet, der skriver. Og i den sidste trilogi: *Himalaya Hilton, Gud* og *Gokke* og *Tja-a Cha-Cha*, dér er det så den gamle mand, der taler til trods for, at han kun er i fyrrerne.

Det sidste kapitel i *Superdan* har Peder Bundgaard skrevet under overskriften »Den Grå Mand Er Gadens Skygge«. Det beskriver de sidste tre år af Dan Turèlls liv.

»Dan begyndte, længe før han blev syg, at føle alderen trykke. Allerede på hans 40 års fødseldag følte han sig meget gammel og var i meget dårligt humør. Jamen, jeg er selv 50! Og egentlig har jeg aldrig haft det bedre. Jeg har aldrig syntes, det var særlig traumatisk at blive hverken 30, 40 eller 50. Men Dan havde det ikke godt med det. Det udmønter sig i hans digtning. De bliver stedse mere efterårsprægede, bladene falder af træerne. Regn og rusk sætter ind og vinteren står for døren og den sidste af de tre, *Tja-a Cha-Cha* fra 1993 handler jo om at dø.«

I de sidste år var Dan Turèll kun sjældent fremme omkring nye fænomener. Han holdt sig til dem, der var blevet klassikere for ham fra T.S. Elliot over Anders And til B. S. Ingemann. Peder Bundgaard tilslutter sig billedet:

»Han blev gammel meget hurtig. Og i hans sidste ti år holdt han sig ikke meget ajour med, hvad der skete. Hans syntes, punk var fint nok på et filosofisk plan, men han gad ikke høre på det. Han mente at Jerry Lee Lewis var mere punk. Og han læste heller ikke nogle nye bøger. Han

DAN TURÉLL blev i løbet af sin karriere belønnet med: IKEA-prisen, Simon Spiessfondens Livsglædens Pris, Alt for Dømnernes Gyngestols Pris, Makunema-prisen, Statens Kunstfonds 3-årige Arbejdslegat, POE-klubbens De Gyldne Håndjern, Victor B. Andersens champagnelegat, Det Danske Kriminalakademi's diplom, han blev valgt til Arets Radise og som den eneste af det litterære establishments priser modtog han Johannes Ewalds Legat.

havde jo Chandler, Herman Bang, Burroughs og alle de andre helte.«

Men hvordan kunne det gå til at 70ernes store fornyer, i sidste halvdel af 80erne blev en lige så stædig konservator, og vrissen kritiker af alt nyt?

»I hans ungdom var han meget utålmodig,« siger Bundgaard: »Det kunne ikke gå hurtigt nok. Han var manden, der sagde: Det, jeg vil i her i livet, er at løbe et maratonløb. Og for at sætte krøllen på så løb han det som sprint – og det bliver man sikkert hurtigt gammel af.«

Spørgsmålet er om ikke Dan Turèll kom til at forlade denne verden mere alene, i åndelig forstand, end han havde forestillet sig: »Man kunne ikke være sammen med ham uden at han snakkede om metafysik. Undtagen da Manden med Leen stod og tampede på døren. Da blev der ikke snakket et ord om metafysik, sammenlignet med hvad han ellers ikke kunne snakke om af Ying og Yang og Buddha og Boddhisatwa'er og Karma Cowboys,« siger Peder Bundgaard, for hvem det okkulte bestemt ikke er fremmed land.

»Men det var der ikke noget af hos Dan, det sidste halve år. Der var kun en meget op- højet værdighed: han havde en plade, en antologi og en digtsamling, der skulle gøres færdig. Det havde jeg grænseløs respekt for. Men for min egen skyld, kunne jeg godt have haft behov for at sidde og snakke med ham om andre ting. Nu han skulle dø.«

Dan Turèll døde den 15. oktober 1993, få dage før de sidste digte udkom. Selvom Bundgaard, i lighed med Turèll, frabeder sig enhver form for sentimentalitet omkring døden, holder han sig ikke tilbage fra at afslutte bogen med en udførlig beskrivelse af Turèlls sidste dage. Og det er med fire linier fra *Tja-a Cha-Cha*, han afslutter bogen. De samme linier som han citerede som afslutning på Dan Turèlls bisættelsesceremoni i Arbejdermuseets Festsal for lidt mere end to år siden: »Venner, I må give mig/ en hånd: Man kan ikke sige/ »Farvel«/Alene.«

■ Bogen anmeldes på Informations kultursider i dag.

Henrik Vesterberg er journalist på eks-KOMMUNIKATOR